

بررسی رفتار اطلاع یابی اعضای هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی در استفاده از منابع علمی پیوسته

موسی مجیدی^۱

قربان شاکریان^۲

مطالعات دانش‌شناسی
سال دوم، شماره ۶، بهار ۹۵

تاریخ دریافت: ۹۴/۰۹/۲۲

تاریخ پذیرش: ۹۵/۰۱/۳۰

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، بررسی رفتار اطلاع یابی اعضای هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی در استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته بوده است. روش این پژوهش از نوع کاربردی و به روش توصیفی پیمایشی اجرا شده است. ابزار مورد استفاده برای جمع آوری داده‌ها پرسشنامه‌ای محقق ساخته بوده که در بین ۴۷۲ نفر از اعضای هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی توزیع شده است. یافته‌های پژوهش نشان داد ۸۰ درصد اعضای هیات علمی از طریق جست‌وجو در اینترنت و مطالعات شخصی با منابع پیوسته آشنا می‌شوند و هدف اصلی آن‌ها در استفاده از منابع پیوسته انجام فعالیت‌های پژوهشی و به روز کردن اطلاعات است. در بین انواع منابع اطلاعاتی پیوسته استفاده از مجلات و کتب الکترونیکی بیش از سایر انواع منابع کاربرد داشت. ۸۸ درصد هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی از منابع اطلاعاتی رایگان برای رفع نیازهای خود بهره می‌گرفتند. مهم‌ترین معیار اعضای جامعه برای ارزشیابی منابع پیوسته وجود اطلاعات جدید و روزآمد است. نتایج پژوهش نشان داد که عدم دسترس پذیری دائمی به بانکهای اطلاعاتی به علت اشتراک نشدن به موقع و نداشتن سیاست جامع و کامل در این زمینه و همچنین سرعت پایین اینترنت از جمله مهم‌ترین موانع اعضای هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی در استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته ذکر شده است.

واژگان کلیدی: اعضای هیات علمی، پایگاه‌های اطلاعاتی، دانشگاه علامه طباطبائی، رفتار اطلاع یابی

۱. استاد یار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، Majidi.mosa@gmail.com

۲. کارشناس مسئول کتابخانه دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی (نویسنده مسئول)

G_shakerian@yahoo.com

مقدمه

در حال حاضر اطلاعات، قدرت و توانایی محسوب می‌شود و قدرت مذکور به رشد فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی کشورها کمک می‌کند. از سوی دیگر دنیای ارتباطات و تولید اطلاعات به سرعت در حال تغییر است به گونه‌ای که داده و اطلاعات به سرعت و در زمانی غیر قابل تصور تولید و به اقصی نقاط جهان منتقلو در دسترس استفاده کنندگان قرار می‌گیرد و به قول مک لوهان 'جامعه' امروزی ما از حیث سرعت انتقال پیام‌ها به دهکده‌ای مانند است. رشد اطلاعات بدون شک تحولات گسترده‌ای را در تمامی عرصه‌های اجتماعی و اقتصادی بشریت به دنبال داشته و تأثیر آن بر جوامع بشری به گونه‌ای است که جهان امروز به سرعت در حال تبدیل به یک جامعه اطلاعاتی است. (نبوی، ۱۳۸۶، ص ۶۶).

امروزه دانشگاه‌ها پرچمدار پیشرفت و توسعه تحقیقات و تولید دانش هستند و اعضای هیأت علمی در این زمینه نقش به‌سزایی ایفا می‌کنند؛ اما آنچه امروز مسئله اصلی اطلاع‌رسانی را تشکیل می‌دهد شیوه‌های دستیابی به اطلاعات علمی است (داورپناه، ۱۳۸۲، ص ۱۸). وجود شبکه‌های ارتباطی گسترده همچون اینترنت روش‌های جست‌وجو و بازیابی اطلاعات را دگرگون ساخته و این امکان را فراهم آورده تا پژوهشگران و محققان بدون حضور فیزیکی در محل کتابخانه، با دسترسی به اینترنت نیازهای اطلاعاتی خود را از طریق پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته برطرف نمایند.

افراد با استفاده از موتورهای کاوش، نشانی وب سایت‌های مختلف و ...، به انبوهی از اطلاعات مورد نیاز دسترسی پیدا می‌کنند. کاربران با استفاده از خدمات اینترنت، می‌توانند فهرست‌های کتابخانه‌ای و پایگاه‌های اطلاعاتی را مورد جست‌وجو قرار دهند، با یکدیگر ارتباط برقرار کنند، اطلاعات خود را بدست آورند، یا این که نتایج تحقیقات خود را منعکس کنند (نوروزی، تلخابی و علیپور حافظی، ۱۳۸۹، ص ۸۲).

آنچه از سوی پژوهشگران باید به منزله یک عنصر مهم، مکمل و ضروری مورد توجه قرار گیرد عبارت است از اتخاذ رفتار اطلاع‌یابی صحیح، یعنی شناسایی درک نیاز اطلاعاتی، شناسایی منابع عمده اطلاعاتی، چگونگی دستیابی به آنها و بهره‌گیری موثر از آنها. به بیانی دیگر، سرشت هر پژوهش آن چنان با اطلاعات و منابع دانش در هم آمیخته که بدون

توجه به اطلاعات موجود و بدون داشتن رفتار اطلاع‌یابی موثر نمی‌توان اطلاعات جدید و به اصطلاح دانش نو تولید کرد بدیهی است چنانچه پژوهشگری در شناخت نیازهای اطلاعاتی خود، دستیابی به منابع اطلاعات، ارزیابی و بهره‌گیری بهینه از آنها بتواند موفق عمل کند، نتایج پژوهش وی از موفقیت بیشتری برخوردار خواهد بود و بر دانش موجود خواهد افزود. (صادق زاده و ایقان، حسن زاده و نجفعلی نژاد و رجوی، ۱۳۹۲، ص ۳۰).

در حال حاضر پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته یکی از منابع مهم اطلاعاتی به شمار می‌رود که افراد زیادی برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود از آن‌ها بهره‌می‌گیرند. بنابراین، برای طراحی و پیاده‌سازی سامانه‌های مناسب اطلاعاتی و پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی کاربران، آگاهی از فرایند جست‌وجوی اطلاعات ضروری و غیر قابل اجتناب است. در این میان اعضای هیأت علمی، با دارا بودن کارایی‌ها و توانایی‌های فراوان علمی و آموزشی شایسته توجه فراوانند. این که اعضای هیأت علمی چگونه به جست‌وجوی اطلاعات می‌پردازند و به طور کلی فرایند جست‌وجو و استفاده از اطلاعات در آن‌ها چگونه است، محور پژوهش حاضر است.

و از آنجا که نتایج این تحقیق می‌تواند در برنامه‌ریزی‌های آینده مسئولین دانشگاه علامه طباطبائی در تأمین دسترسی مؤثر افراد به ویژه اعضای هیأت علمی به منابع پیوسته، و همچنین استفاده بهتر و کامل‌تر از خدمات متنوع اینترنت مورد استفاده قرار گیرد؛ از این رو بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی در استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته ضروری به نظر می‌رسد.

اهداف پژوهش

هدف اصلی پژوهش حاضر، شناسایی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی در استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته می‌باشد که برای رسیدن به این هدف، اهداف فرعی زیر را به دنبال خواهد داشت:

۱. شناسایی وضعیت نحوه آشنایی اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی با منابع اطلاعاتی پیوسته مورد نیاز؛
۲. شناسایی اهداف اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی در استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته؛

۳. شناسایی انواع منابع اطلاعاتی پیوسته مورد استفاده اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی
۴. شناسایی روش‌ها و ابزارهای مورد استفاده اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی ، برای جست‌وجو و بازیابی اطلاعات از منابع اطلاعاتی پیوسته؛
۵. شناسایی معیارهای ارزشیابی اطلاعات در بین اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی ؛
۶. شناسایی مشکلات و موانع اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی در دستیابی به منابع اطلاعاتی پیوسته؛
۷. شناسایی راهکارهای اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی برای روزآمد نگه داشتن اطلاعات خود؛

سؤالات پژوهش

۱. نحوه آشنایی اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی با منابع اطلاعاتی پیوسته چگونه است؟
۲. اهداف اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی در استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته چیست؟
۳. اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی از کدام نوع از منابع اطلاعاتی پیوسته بیشترین استفاده را به عمل می‌آورند؟
۴. اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی از چه روش‌ها و ابزارهایی برای جست‌وجو و بازیابی اطلاعات پیوسته مورد نیاز خود بهره می‌گیرند؟
۵. معیارهای اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی برای ارزشیابی منابع اطلاعاتی پیوسته چیست؟
۶. مشکلات و موانع اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی در استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته چیست؟
۷. اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه ط طباطبائی برای روزآمد نگه داشتن اطلاعات خود از چه راهکارهایی استفاده می‌کنند؟

رفتار اطلاع‌یابی. به مجموعه فعالیت‌هایی که یک فرد برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود بعد از شناسایی وجود تردید در خود، انجام می‌دهد رفتار اطلاع‌یابی می‌گویند. و شامل اهداف جست‌وجوی اطلاعات، روش جست‌وجو، ابزار جست‌وجو و نوع اطلاعات مورد جست‌وجو و عوامل مؤثر بر آن می‌شود (چاودوری، ۱۳۷۹) یل ویلسون رفتار اطلاع‌یابی را مجموعه رفتار انسانی در ارتباط با منابع و مجراهای اطلاعاتی، از جمله اطلاع‌جویی و استفاده از اطلاعات به صورت فعال و غیر فعال می‌داند. (فیشر، ۱۳۸۷)^۱. در پژوهش حاضر متغیرهای رفتار اطلاع‌یابی عبارتند از: نحوه آشنایی با منابع اطلاعاتی پیوسته، هدف از استفاده منابع اطلاعاتی پیوسته، نوع منابع پیوسته مورد استفاده، ابزارها و منابع دسترسی به اطلاعات پیوسته، معیارهای ارزیابی منابع اطلاعاتی پیوسته و همچنین موانع و مشکلات دسترسی به منابع اطلاعاتی پیوسته.

منابع اطلاعاتی پیوسته. اصطلاح پایگاه اطلاعاتی پیوسته به طور معمول در رابطه با اطلاعات ذخیره شده دیجیتال در رایانه‌ها به کار می‌رود که از طریق شبکه‌های کوچک و بزرگ و اینترنت در دسترس می‌باشد. پایگاه اطلاعاتی پیوسته مجموعه‌ای سازمان یافته از اطلاعاتی است که پردازش، ذخیره و توسط واسطه اطلاعاتی یا کاربر نهایی، جست‌وجو و بازیابی می‌شود. اطلاعات در پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته می‌تواند به صورت کتاب‌شناختی، متنی، تصویری، آماری و غیره باشد. پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته عمدتاً برای استفاده‌های عمومی و تجاری فراهم می‌شوند و داده‌ها به طور عمومی به گونه‌ای منظم می‌شوند که به طور خودکار قابل جست‌وجو و بازیابی باشند (فدر و استارجز، ۲۰۰۳). تاکید پژوهش حاضر به طور عمده روی منابعی است که ارزش علمی دارند و از طریق اینترنت قابل دسترسی می‌باشند. پایگاه‌های اطلاعاتی کتابشناختی و تمام متن، مجلات و کتب الکترونیکی، منابع مرجع، پایان نامه‌ها، استانداردها، پروانه‌های ثبت اختراع و مجموعه مقالات کنفرانس‌ها نمونه‌هایی از منابع اطلاعاتی پیوسته می‌باشند که در پژوهش حاضر مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

پیشینه پژوهش در ایران: تصویری قمصری (۱۳۷۸) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود به بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیات علمی سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران و سنجش تأثیر یا عدم تأثیر استفاده از اینترنت بر این رفتار پرداخته است. یافته‌ها نشانگر

آنست که انگیزه اصلی اعضای هیئت علمی در جست و جوی اطلاعات انجام کارهای پژوهشی است. آن‌ها از دو روش رسمی و غیر رسمی برای جست و جوی اطلاعات استفاده می‌کنند. در میان منابع رسمی نشریات ادواری و کتاب و در میان منابع غیر رسمی ارتباط با پژوهشگران و حضور در گردهمایی‌ها از اهمیت بیشتری برخوردارند. در جست و جوی اطلاعات از هر دو منبع چاپی و غیر چاپی (الکترونیکی) استفاده می‌شود. یکی از منابع الکترونیکی مورد استفاده اینترنت می‌باشد. در میان خدمات و منابع اینترنت، پست الکترونیکی و وب بیشترین میزان استفاده را به خود اختصاص داده‌اند. از میان انواع اطلاعات، استفاده از اطلاعات علمی و فنی در اولویت قرار دارد

یمین فیروز (۱۳۸۲) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود به بررسی رفتار و الگوی اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی دانشگاه فردوسی مشهد در استفاده از اینترنت پرداخته است. مهمترین یافته‌های پژوهش بدین ترتیب بود که عمده ترین اهداف اعضای هیأت علمی در استفاده از اینترنت هدف‌های آموزشی و پژوهشی بوده است. بیشترین منبعی که آن‌ها در اینترنت مورد استفاده قرار می‌دهند مجلات الکترونیکی تخصصی و پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن است. گنجی، دیانی و فروغی (۱۳۸۷) به بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی دانشگاه رازی کرمانشاه پرداختند. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد مهم‌ترین انگیزه و هدف اعضای هیأت علمی از جست و جوی اطلاعات، انجام کارهای پژوهشی است. پاسخگویان از دو روش رسمی و غیر رسمی برای کسب اطلاعات مورد نیاز خود استفاده می‌کنند. از میان منابع رسمی کسب اطلاعات، کتاب با ۹۵/۱٪، نشریه‌های ادواری با ۸۴/۷٪ به ترتیب در درجه اول اهمیت قرار دارند. از میان منابع غیر رسمی کسب اطلاعات، تجارت شخصی با ۸۶/۱٪ و شرکت در سمینارهای داخلی با ۶۹/۶٪ مهم‌ترین روش‌های کسب اطلاعات می‌باشد. جامعه مورد نظر از میان منابع غیر چاپی، استفاده از اینترنت با ۹۷/۵٪ را به عنوان مهم‌ترین روش کسب اطلاعات انتخاب کردند. مهم‌ترین موانع دسترسی به اینترنت، ترافیک شبکه و سرعت کم شبکه در انتقال داده‌ها گزارش شده است. پاسخگویان خدمات و امکانات کتابخانه را (۶۶/۸٪) متوسط می‌دانند و از عوامل دسترسی دشوار به اطلاعات، محدود بودن امکانات برای دریافت اطلاعات از خارج از کشور (۳۷/۱٪)، دسترسی نداشتن بهنگام به اطلاعات (۳۶/۶٪) و موجود نبودن منابع اطلاعات مورد نیاز در کتابخانه (۳۵/۱٪) را عنوان کردند. واعظی و نورافروز (۱۳۸۷) در پژوهشی به

بررسی و مقایسه رفتار اطلاع‌یابی در استفاده از اینترنت و منابع الکترونیکی پرداختند. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که دانش‌مقدماتی در زمینه اینترنت فقط تا حدودی از حد متوسط بالاتر است و بیشترین استفاده از اینترنت به ترتیب در منزل و دانشکده صورت می‌گیرد. نحوه آشنایی جامعه با اینترنت بیشتر از طریق تجربه شخصی و روش آزمون و خطا بوده است. نتایج همچنان نشان داد که مهم‌ترین هدف استفاده از اینترنت و منابع الکترونیکی در بین اکثریت جامعه مورد بررسی فعالیت‌های پژوهشی، روزآمد کردن اطلاعات تخصصی و شناسایی منابع تخصصی است که برای این منظور، پایگاه‌های اطلاعاتی دارای متن کامل بیشترین استفاده را داشته‌اند. نوری، تلخایی و علیپورحافظی (۱۳۸۹) به بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیات علمی دانشگاه اراک پرداختند. نتایج این مطالعه حاکی از این است که هدف اکثریت اعضای هیات علمی در استفاده از اینترنت فعالیت‌های پژوهشی، آموزشی و به روز کردن اطلاعات می‌باشد. مجلات الکترونیکی تخصصی، پایگاه‌های اطلاعاتی دارای متن کامل مقالات، کتب الکترونیکی و وب سایت دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی بیشترین فراوانی را در بین منابع مورد استفاده اعضای هیات علمی دارند. ترافیک شبکه و پایین بودن سرعت اینترنت نیز مهم‌ترین موانع بر سر راه دستیابی به اطلاعات اینترنتی می‌باشند. نتایج همچنین بیانگر این مطلب است که بین نوع منابع اطلاعاتی مورد استفاده و متغیر مهارت‌های زبانی و بین میزان استفاده اعضای هیات علمی از اینترنت با متغیر جنسیت ارتباط معناداری وجود دارد. کیانی، نیکنام و پیشوایی (۱۳۹۱) در پژوهشی کاربردی به بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی یزد پرداختند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که ۴۰/۵ درصد از اعضای جامعه مورد پژوهش نقش کتابخانه را در رفع نیازهای اطلاعاتی خود دارای اهمیت متوسط می‌دانند، پایگاه‌ها و کتابخانه‌های دیجیتال با فراوانی ۸۴/۵ درصد بیشترین نقش را در تأمین نیازهای اطلاعاتی افراد به عهده دارند، افزایش کیفیت تدریس و روزآمد کردن اطلاعات مهم‌ترین دلیل برای جست‌وجوی اطلاعات به شمار می‌رود؛ سرعت پایین اینترنت نیز به عنوان مهم‌ترین مشکل افراد در دستیابی به اطلاعات الکترونیکی عنوان شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که فرضیه اصلی تحقیق مبنی بر اینکه رفتار اطلاع‌یابی جامعه مورد پژوهش در سطح مطلوب نیست، تأیید شده است.

پیشینه پژوهش در خارج از کشور: جی (۲۰۱۰)^۱ به بررسی رفتار اطلاع‌یابی محققین علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه ایالت تنسی^۲ آمریکا پرداخته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که وب، پایگاه‌های اطلاعاتی، مجلات الکترونیکی و فهرست‌های پیوسته مهم‌ترین منابع در تحقیقات پژوهشگران حوزه مورد مطالعه به شمار می‌روند و دلیل محبوبیت آن‌ها نیز فراهم کردن امکان دسترسی به اطلاعات در هر زمان و مکان می‌باشد. جی استفاده از امکانات وب^۲ نظیر وبلاگ‌ها، فیس بوک، فلیکر و ... را جهت برقراری ارتباط کاربران با کتابخانه مؤثر می‌داند و این امکانات را از عوامل تأثیرگذار بر رفتار اطلاع‌یابی محققین دانشگاه تنسی می‌داند. راب سرنانو و روبینز (۲۰۱۳)^۳ در پژوهشی به بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی گروه‌های علوم تربیتی در ۲۰ دانشگاه ایالات متحده آمریکا پرداختند. یافته‌ها نشان می‌دهد که هدف اصلی اعضای هیأت علمی از مراجعه به منابع اطلاعاتی، آمادگی برای تدریس و همچنین به روز کردن اطلاعات می‌باشد. آن‌ها مهم‌ترین خدمات کتابخانه‌ها را امکان دسترسی آنلاین به جدیدترین مقالات مجلات علمی ذکر کرده‌اند. در پایان نیز فراهم کردن امکان دسترسی به متن کامل مقالات علمی از دفتر کار و منزل را در بهبود عملکرد کتابخانه‌ها مؤثر دانسته‌اند. پراکاش، کوریاکوس و نیرمالا (۲۰۱۳)^۴، به بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی موسسه وی. ال. بی^۵ پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که هدف اصلی جامعه مورد پژوهش از مراجعه به کتابخانه آمادگی برای فعالیت‌های آموزشی، به روز کردن دانش، تحقیق و توسعه و در نهایت راهنمایی دانشجویان ذکر شده است. مهم‌ترین منابع اطلاعاتی مورد استفاده اعضای هیأت علمی نیز به ترتیب نشریات ادواری، کتب مرجع و پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته ذکر شده است. مهم‌ترین مشکلات در دستیابی به اطلاعات کمبود امکانات، وقت گیر بودن جست‌وجو، کمبود منابع، عدم حمایت کتابداران، نداشتن مهارت در جست‌وجو و عدم آگاهی نسبت به منابع کتابخانه ذکر شده است.

1. Ge, 2010
2. Tennessee State University
3. Rupp-Serrano & Robbins (2013)
4. Prakash, Kuriakose & Nirmala (2013)
5. V.L.B Group of Institutions

روش شناسی پژوهش

در این تحقیق جامعه آماری تعداد ۴۷۲ نفر اعضای هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی می باشند که در رشته‌های مختلف علوم انسانی مشغول فعالیت بوده‌اند. روش استفاده شده در این پژوهش از نظر هدف از نوع کاربردی و از نظر روش اجرا از نوع توصیفی پیمایشی می باشد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه می باشد که بین تمامی اعضا هیات علمی توزیع گشته و تعداد ۳۰۷ نفر ۶۵/۰۴ درصد از اعضا به پرسشنامه ها پاسخ داده اند و از آنجا که "انتظار می رود حداقل نیمی از افراد جامعه به سؤالات پژوهش پاسخ دهند" (دلور، ۱۳۹۱)؛ لذا درصد مشارکت در این پیمایش، درصد قابل قبولی می باشد. یافته های پژوهش: به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های آماری پژوهش حاضر با استفاده از کامپیوتر و از طریق نرم افزارهای آماری به ویژه نرم افزارهای SPSS(18.0)، و STATISTICA(8.0) در دو بخش روش‌های توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

جدول ۱. توزیع فراوانی اعضای هیات علمی به تفکیک رتبه علمی

رتبه علمی	فراوانی	درصد
مریی	۳۶	۱۱/۷۲
استادیار	۱۵۷	۵۱/۱۴
دانشیار	۸۹	۲۹
استاد	۲۵	۸/۱۴
جمع	۳۰۷	۱۰۰

جدول ۱ نشان دهنده رتبه علمی اعضای هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی می باشد. براساس جدول مذکور ۱۱/۷۲ درصد دارای رتبه علمی مریی، ۵۱/۱۴ درصد استادیار، ۲۹ درصد دانشیار و ۸/۱۴ درصد از پاسخ دهندگان دارای رتبه علمی استاد می باشند. بنابراین استادیاران دارای بیشترین فراوانی در بین پاسخ دهندگان به سؤالات پرسشنامه می باشند.

جدول ۲. توزیع فراوانی اعضای هیأت علمی برحسب میزان استفاده از اینترنت

میزان استفاده از اینترنت	فراوانی	درصد
کمتر از یک ساعت در روز	۴	۱/۳
بین ۱ تا ۲ ساعت در روز	۸۲	۲۶/۷۱
بین ۲ تا ۳ ساعت در روز	۱۰۳	۳۳/۵۵
بین ۳ تا ۴ ساعت در روز	۶۵	۲۱/۱۸
بیش از ۴ ساعت در روز	۵۳	۱۷/۲۶
جمع	۳۰۷	۱۰۰

جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که میزان استفاده از اینترنت در بین ۱/۳ درصد از اعضای جامعه کمتر از ۱ ساعت در روز می‌باشد. ۶۲/۷۱ درصد بین ۱ تا ۲ ساعت، ۳۳/۵۵ درصد بین ۲ تا ۳ ساعت، ۲۱/۱۸ درصد بین ۳ تا ۴ ساعت و ۱۷/۲۶ درصد بیش از ۴ ساعت در روز از اینترنت استفاده می‌کنند.

جدول ۳. وضعیت آشنایی اعضای هیأت علمی با منابع اطلاعاتی پیوسته

وضعیت آشنایی	فراوانی	درصد
بلی	۲۴۱	۷۱/۹۸
خیر	۴۵	۱۴/۶۵
نمی‌شناسم	۲۱	۱۳/۳۷
جمع	۳۰۷	۱۰۰

نتایج مندرج در جدول ۳ نشان می‌دهد که از مجموع ۳۰۷ پاسخ دهنده، تعداد ۲۴۱ نفر (۷۱/۹۸ درصد) با منابع اطلاعاتی پیوسته آشنایی دارند و ۴۵ نفر (۱۴/۶۵ درصد) از پاسخ دهندگان اظهار کرده‌اند که با منابع اطلاعاتی پیوسته آشنایی چندانی ندارند و ۲۱ نفر (۱۳/۳۷ درصد) از پاسخ دهندگان از وجود چنین منابع اطلاعاتی پیوسته اظهار بی‌اطلاعی نمودند.

از آنجا که ۶۶ نفر از پاسخ دهندگان، با منابع اطلاعاتی پیوسته آشنایی نداشته یا استفاده‌ای از این منابع نمی‌کنند لذا به سؤالات بعدی پاسخ نداده‌اند؛ و از این رو در تجزیه و تحلیل سؤالات بعدی مبنای کل پاسخ دهندگان ۲۴۱ نفر بوده است.

جدول ۴: توزیع فراوانی اعضای هیأت علمی بر حسب میزان استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته

میزان استفاده	فراوانی	درصد
خیلی کم	۵	۲/۰۷
کم	۲۷	۲/۱۱
متوسط	۴۴	۲۶/۱۸
زیاد	۹۷	۲۵/۴۰
خیلی زیاد	۶۸	۲۸/۲۲
جمع	۲۴۱	۱۰۰

از اطلاعات جدول ۴ می‌توان دریافت که ۲/۰۷ درصد از پاسخ‌دهندگان به میزان خیلی کم از منابع اطلاعاتی پیوسته بهره می‌گیرند؛ ۲/۱۱ درصد به میزان کم، ۱۸/۲۶ درصد به میزان متوسط، ۴۰/۲۵ درصد به میزان زیاد و ۲۸/۲۲ درصد هم خیلی زیاد از این منابع استفاده می‌کنند. با توجه به اطلاعات بدست آمده می‌توان نتیجه گرفت که حدود ۶۸ درصد از پاسخ‌دهندگان بیش از حد متوسط از منابع اطلاعاتی پیوسته استفاده می‌کنند. آمار استنباطی: در این بخش به پاسخگویی سؤالات پژوهش پرداخته شده است. سؤال اول پژوهش "نحوه آشنایی اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی با منابع اطلاعاتی پیوسته چگونه است؟"

جدول ۵: نتایج آزمون معناداری شیوه‌های مختلف آشنایی اعضای هیأت علمی با منابع اطلاعاتی

شیوه‌های آشنایی اعضای هیأت علمی	تعداد	فرد	استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	ملازمه	میزان	ت	مقدار	آزادی	درجه	مقداری
گفت‌وگو با همکاران و متخصصان موضوعی	۲۴۱	۱/۸۱	۱/۶۲	۰/۱۰	۳/۰۰	-۱۱/۴۴	۲۴۰	۰/۰۰۱				
مشورت با کتابداران و متخصصان اطلاع‌رسانی	۲۴۱	۱/۶۳	۱/۶۰	۰/۱۰	۳/۰۰	-۱۳/۲۳	۲۴۰	۰/۰۰۱				
شرکت در کارگاه‌های آموزشی	۲۴۱	۱/۰۲	۱/۲۳	۰/۰۸	۳/۰۰	-۲۵/۰۷	۲۴۰	۰/۰۰۱				
جست‌وجو در اینترنت	۲۴۱	۳/۶۱	۱/۷۹	۰/۱۲	۳/۰۰	۵/۳۴	۲۴۰	۰/۰۰۱				
مطالعات شخصی	۲۴۱	۳/۹۶	۱/۵۲	۰/۱۰	۳/۰۰	۹/۸۱	۲۴۰	۰/۰۰۱				

بر اساس نتایج جدول بالا می توان نتیجه گرفت که بر اساس آزمون t استودنت تک نمونه ای، تمامی شیوه های مختلف آشنایی اعضای هیأت علمی با منابع اطلاعاتی در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار است. به عبارت دیگر، میانگین میزان استفاده از هر کدام از روش ها با میزان متوسط (میزان ثابت ۳) دارای تفاوت معنادار است. بر اساس نتایج جدول فوق می توان مشاهده کرد که سه روش گفتگو با همکاران و متخصصان موضوعی، مشورت با کتابداران و شرکت در کارگاه های آموزشی به طور معناداری پایین تر از میانگین و روش های جستجو در اینترنت و مطالعات شخصی به طور معنادار بالاتر از میانگین هستند.

سؤال دوم پژوهش "اهداف اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی در استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته چیست؟"

جدول ۶. نتایج آزمون معناداری اهداف اعضای هیأت علمی در استفاده از منابع اطلاعاتی

اهداف اعضای هیأت علمی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	خطای استاندارد	ملاک	t مقدار	آزادی درجه	معناداری سطح
افزایش اطلاعات عمومی	۲۴۱	۱/۵۹	۱/۵۴	۰/۱۰	۳/۰۰	۱۴/۱۷-	۲۴۰	۰/۰۰۱	
آمادگی برای تدریس	۲۴۱	۳/۲۵	۱/۵۵	۰/۱۰	۳/۰۰	۲/۴۹	۲۴۰	۰/۰۱	
انجام فعالیت های پژوهشی	۲۴۱	۳/۲۹	۱/۶۰	۰/۱۰	۳/۰۰	۲/۷۸	۲۴۰	۰/۰۱	
انتشار آثار در محیط مجازی	۲۴۱	۱/۷۵	۱/۴۸	۰/۱۰	۳/۰۰	۱۳/۱۳-	۲۴۰	۰/۰۰۱	
اطلاع از آثار متخصصان داخلی و خارجی	۲۴۱	۱/۱۷	۱/۳۰	۰/۰۸	۳/۰۰	۲۱/۸۵-	۲۴۰	۰/۰۰۱	
دستیابی به اطلاعات چاپ نشده	۲۴۱	۳/۲۱	۱/۷۰	۰/۱۱	۳/۰۰	۱/۹۰	۲۴۰	۰/۰۶	
به روز کردن اطلاعات	۲۴۱	۳/۲۱	۱/۵۷	۰/۱۰	۳/۰۰	۲/۰۵	۲۴۰	۰/۰۴	

نتایج جدول بالا نشان می دهد که بر اساس آزمون t استودنت تک نمونه ای، اهداف مختلف اعضای هیأت علمی در استفاده از منابع اطلاعاتی (به جز هدف دستیابی به اطلاعات چاپ

نشده) در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار است. به عبارت دیگر، میانگین میزان استفاده از هر کدام از روش ها با میزان متوسط (میزان ثابت ۳) دارای تفاوت معنادار است. بر اساس نتایج جدول فوق می توان مشاهده کرد که سه هدف افزایش اطلاعات عمومی، انتشار آثار در محیط مجازی و اطلاع از آثار متخصصان داخلی و خارجی به طور معناداری پایین تر از میانگین و هدف های آمادگی برای تدریس، انجام فعالیت های پژوهشی، و به روز کردن اطلاعات به طور معنادار بالاتر از میانگین هستند. نمودار زیر به خوبی این امر را منعکس می کند:

سؤال سوم پژوهش "اعضای هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی از کدام نوع از منابع اطلاعاتی پیوسته بیشترین استفاده را به عمل می آورند؟"

جدول ۷. نتایج آزمون معناداری بیشترین استفاده اعضای هیات علمی از منابع اطلاعاتی پیوسته

مقدار	میانگین	مقدار	مقدار	مقدار	مقدار	مقدار	مقدار
۲۴۱	۳/۰۸	۱/۵۳	۰/۱۰	۳/۰۰	۰/۸۴	۲۴۰	۰/۴۰
۲۳۷	۳/۹۵	۱/۱۱	۰/۰۷	۳/۰۰	۱۳/۱۲	۲۳۶	۰/۰۰۱
۲۴۱	۳/۵۱	۱/۱۰	۰/۰۷	۳/۰۰	۷/۱۸	۲۴۰	۰/۰۰۱
۲۴۱	۲/۵۶	۱/۲۳	۰/۰۸	۳/۰۰	۵/۴۸	۲۴۰	۰/۰۰۱
۲۴۱	۲/۸۵	۱/۳۳	۰/۰۹	۳/۰۰	۱/۷۰	۲۴۰	۰/۰۹
۲۴۱	۲/۹۰	۱/۳۱	۰/۰۸	۳/۰۰	۱/۱۳	۲۴۰	۰/۲۶

نتایج جدول بالا نشان می دهد که بر اساس آزمون t استودنت تک نمونه ای، بیشترین استفاده اعضای هیات علمی از منابع اطلاعاتی از مجلات الکترونیکی بوده است که این تفاوت در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار است. بر اساس نتایج جدول فوق می توان مشاهده کرد که سه منبع اطلاعاتی منابع مرجع الکترونیکی، پایان نامه ها و مجموعه مقالات کنفرانسها پایین تر از میانگین (عدد ثابت ۳) قرار دارند که از این بین فقط منبع اطلاعاتی منابع مرجع الکترونیکی دارای تفاوت معنادار بوده است. این مطلب بدین معناست که میزان استفاده اعضای هیات علمی از منابع مرجع الکترونیکی به طور معنادار بسیار کم بوده است. به

همین ترتیب، اعضای هیأت علمی عنوان کرده اند که میزان استفاده آنها از مجلات الکترونیکی و کتب الکترونیکی به طور معناداری بسیار بالاست. سؤال چهارم پژوهش "اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی از چه روش ها و ابزارهایی برای جست و جو و بازیابی اطلاعات پیوسته مورد نیاز خود بهره می گیرند؟"

جدول ۸. نتایج آزمون معناداری روش ها و ابزارهای جست و جو و بازیابی اطلاعات پیوسته مورد نیاز اعضای هیأت علمی

مقدار	تکرار	مقدار	مقدار	مقدار	مقدار	مقدار	مقدار	مقدار
تکرار	مقدار	مقدار	مقدار	مقدار	مقدار	مقدار	مقدار	مقدار
۰/۰۰۱	۲۴۰	۱۱/۰۴	۳/۰۰	۰/۰۸	۱/۲۴	۳/۸۸	۲۴۱	منابع رایگان
۰/۰۰۱	۲۴۰	۹/۰۹	۳/۰۰	۰/۰۸	۱/۲۷	۳/۷۴	۲۴۱	منابع کتابخانه دانشگاه
۰/۰۰۱	۲۴۰	۲۸/۵۳	۳/۰۰	۰/۰۸	۱/۱۹	۰/۸۲	۲۴۱	پرداخت وجه شخصی جهت اشتراک پایگاه ها

نتایج جدول بالا نشان میدهد که بر اساس آزمون t استودنت تک نمونه ای، روش ها و ابزارهای جست و جو و بازیابی اطلاعات پیوسته مورد نیاز اعضای هیأت علمی در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار است. بر اساس نتایج جدول فوق می توان مشاهده کرد که اعضای هیأت علمی ترجیح می دهند به طور معناداری از منابع اطلاعاتی رایگان یا منابع کتابخانه مرکزی دانشگاه بهره ببرند. نکته جالب آنکه عنوان کرده اند که به طور معناداری حاضر به پرداخت وجه شخصی جهت اشتراک و استفاده از پایگاههای اطلاعاتی نیستند

سؤال پنجم پژوهش "معیارهای اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی برای ارزشیابی منابع اطلاعاتی پیوسته چیست؟"

جدول ۹. نتایج آزمون معناداری معیارهای اعضای هیأت علمی دانشگاه برای ارزشیابی منابع اطلاعاتی پیوسته

تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد	ملاک	میزان t	مقدار آزادی	درجه آزادی	سطح معناداری
۱۸	۸۵/۱	۲۵/۱	۰/۰۹	۳/۰۰	۲۸/۹	۱۸۶	۰/۰۰۱	اعتبار و شهرت نویسنده یا ناشر پایگاه
۲۴	۸۷/۱	۰/۱	۰/۰۶	۳/۰۰	۳۶/۱۳	۲۴۰	۰/۰۰۱	کیفیت منبع
۲۴	۹۶/۱	۰/۰۳	۰/۰۷	۳/۰۰	۴۵/۱۴	۲۴۰	۰/۰۰۱	روزآمد بودن اطلاعات و ارائه مطالب جدید
۲۴	۲۴/۱	۲۷/۱	۰/۰۸	۳/۰۰	۹۴/۲	۲۴۰	۰/۰۰۱	وجود پیوند به سایر منابع
۲۴	۲۹/۱	۳۱/۱	۰/۰۸	۳/۰۰	۵۰/۳	۲۴۰	۰/۰۰۱	وجود امکانات جست و جو و تورق در پایگاه
۲۴	۳۲/۱	۴۳/۱	۰/۰۹	۳/۰۰	۳۴/۷	۲۴۰	۰/۰۰۱	ارزیابی آدرس پایگاه
۲۴	۲۰/۱	۵۱/۱	۰/۱۰	۳/۰۰	۰۴/۲	۲۴۰	۰/۰۴	بررسی هزینه استفاده از پایگاه

نتایج جدول بالا نشان می‌دهد که بر اساس آزمون t استودنت تک نمونه‌ای، معیارهای اعضای هیأت علمی برای ارزشیابی منابع اطلاعاتی پیوسته در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار است. بر اساس نتایج جدول فوق می‌توان مشاهده کرد که معیار اعضای هیأت علمی برای استفاده از منابع اطلاعاتی، آدرس پایگاه اطلاعاتی نبوده است و در تصمیم آنها برای انتخاب پایگاه اطلاعاتی نقش فوق‌العاده اندکی داشته است. همچنین بر اساس نتایج جدول بالا، می‌توان به این نتیجه رسید که معیار اصلی اعضای هیأت علمی در تصمیم برای انتخاب پایگاه‌های اطلاعاتی علمی اعتبار و شهرت نویسنده، کیفیت منبع و روزآمد بودن اطلاعات و ارائه مطالب جدید بوده است. البته اعضای هیأت علمی نیم‌نگاهی به هزینه‌های استفاده از پایگاه داشته‌اند.

سؤال ششم پژوهش "مشکلات و موانع اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی در استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته چیست؟"

جدول ۱۰. نتایج آزمون معناداری مشکلات و موانع اعضای هیأت علمی دانشگاه
در استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته

تعداد	پایگاه استاندارد	تفاوت میانگین	خطای استاندارد ملاک	میزان t	مقدار آزادی درجه	سطح معناداری	
۲۴۱	۱/۶۴	۱/۳۲	۰/۰۹	۳/۰۰	-۱۵/۹۴	۰/۰۰۱	عدم توانایی در انتخاب منابع مناسب اطلاع یابی
۲۴۱	۱/۴۳	۱/۲۵	۰/۰۸	۳/۰۰	-۱۹/۴۸	۰/۰۰۱	نداشتن مهارت کافی برای جست و جو
۲۴۱	۲/۰۵	۱/۴۸	۰/۱۰	۳/۰۰	-۱۰/۰۰	۰/۰۰۱	نداشتن وقت کافی برای جست و جو
۲۴۱	۳/۶۷	۱/۴۴	۰/۰۹	۳/۰۰	۷/۲۲	۰/۰۰۱	سرعت پایین اینترنت و ترافیک شبکه
۲۴۱	۳/۲۲	۱/۳۹	۰/۰۹	۳/۰۰	۲/۴۵	۰/۰۱	مناسب نبودن پایگاه های اطلاعاتی دانشگاه
۲۴۱	۳/۸۵	۱/۲۲	۰/۰۸	۳/۰۰	۱۰/۸۰	۰/۰۰۱	در دسترس نبودن متن کامل منابع الکترونیکی

بر مبنای نتایج جدول بالا بر اساس آزمون t استودنت تک نمونه‌ای، مشکلات و موانع اعضای هیأت علمی در استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است. بر اساس نتایج جدول فوق می‌توان مشاهده کرد که مهمترین مشکلات و موانع اعضای هیأت علمی برای استفاده از منابع اطلاعاتی، سرعت پایین اینترنت، در دسترس نبودن متن کامل منابع الکترونیکی و مناسب نبودن پایگاه‌های اطلاعاتی دانشگاه عنوان شده است. بر اساس این نتایج همچنین معلوم می‌شود که عدم توانایی اعضای هیأت علمی در انتخاب منابع مناسب اطلاع یابی یا نداشتن مهارت و وقت کافی برای جستجو از جمله موانع و مشکلات اعضای هیأت علمی در استفاده از اعضای هیأت علمی است. سؤال هفتم پژوهش "اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی برای روزآمد نگه داشتن اطلاعات خود از چه راهکارهایی استفاده می‌کنند؟"

جدول ۱۱. نتایج آزمون معناداری راهکارهای اعضای هیأت علمی دانشگاه
برای روزآمد نگه داشتن اطلاعات

تعداد	میانگین	استاندارد	انحراف میانگین	خطای استاندارد	ملاک	t مقدار	آزادی درجه	معناداری سطح	
۲۴۱	۳/۵۳	۱/۱۴	۰/۰۷	۳/۰۰	۷/۲۱	۲۴۰	۰/۰۰۱	مطالعه شماره‌های جدید مجلات علمی	
۲۴۱	۳/۲۵	۱/۳۶	۰/۰۹	۳/۰۰	۲/۸۵	۲۴۰	۰/۰۰۱	مطالعه جدیدترین کتب	
۲۴۱	۳/۹۲	۱/۱۴	۰/۰۷	۳/۰۰	۱۲/۵۵	۲۴۰	۰/۰۰۱	جست و جو در اینترنت	
۲۴۱	۳/۲۱	۱/۱۳	۰/۰۷	۳/۰۰	۲/۸۴	۲۴۰	۰/۰۰۱	تعامل با همکاران و متخصصان موضوعی	
۲۴۱	۲/۷۹	۱/۲۳	۰/۰۸	۳/۰۰	-۲/۶۱	۲۴۰	۰/۰۰۱	شرکت در کنفرانس یا کارگاهها	

بر مبنای نتایج جدول بالا بر اساس آزمون t استودنت تک نمونه‌ای، راهکارهای اعضای هیأت علمی برای استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار است. بر اساس نتایج جدول فوق می‌توان مشاهده کرد اعضای هیأت علمی برای روزآمد نگه داشتن اطلاعات خود به طور معناداری از جستجو در اینترنت و پس از آن از مطالعه شماره‌های جدید مجلات علمی استفاده می‌کنند. نکته مهم آنکه هدف اعضای هیأت علمی از شرکت در کنفرانس و یا کارگاه‌ها عمدتاً روزآمد نگه داشتن اطلاعات است.

نتیجه‌گیری

نتایج نشان می‌دهد که انجام فعالیت‌های پژوهشی مانند تألیف کتاب و مقاله، آمادگی برای تدریس و همچنین به روز کردن اطلاعات از جمله مهم‌ترین اهداف اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی در استفاده از منابع اطلاعاتی پیوسته می‌باشد که این مورد با نتایج پژوهش‌های قمصری (۱۳۷۸)، یمین فیروز (۱۳۸۲)، گنجی و دیگران (۱۳۸۷) مشابه می‌باشد. در میان سایر اهداف می‌توان به انتشار آثار در محیط مجازی، افزایش اطلاعات

عمومی و همچنین اطلاع از انتشار آثار متخصصان داخلی و خارجی اشاره کرد که از اهمیت کمتری در بین اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی برخوردار می‌باشند. استفاده از مجلات الکترونیکی، کتب الکترونیکی و همچنین پایگاه‌های اطلاعاتی کتاب‌شناختی و تمام متن بیش از سایر انواع منابع اطلاعاتی پیوسته در بین اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی رواج دارد که این مهم با پژوهش‌های یمین فیروز (۱۳۸۲)، نوروزی و دیگران (۱۳۸۹)، جی (۲۰۱۰)، پراکاش و دیگران (۲۰۱۳) مشابه می‌باشد. مجموعه مقالات کنفرانس‌ها و پایان‌نامه‌ها نیز از جمله منابعی هستند که از استفاده قابل توجهی در بین اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی برخوردار نمی‌باشند. در بین منابع نام برده شده در پژوهش حاضر، منابع مرجع الکترونیکی از میزان استفاده کمتری نزد اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی برخوردار می‌باشند.

در دسترس نبودن متن کامل بسیاری از منابع اطلاعاتی پیوسته و سرعت پایین اینترنت به عنوان مهم‌ترین مشکل پاسخ‌دهندگان ذکر شده است که این نتیجه در اغلب پیشینه‌های بررسی شده از جمله پژوهش‌های نوروزی و دیگران (۱۳۸۹)، کیانی و دیگران (۱۳۸۹) نیز مشاهده می‌شود. مناسب نبودن منابع اطلاعاتی پیوسته خریداری شده توسط دانشگاه، نداشتن وقت کافی برای جست‌وجو، عدم توانایی در انتخاب منابع مناسب برای اطلاع‌یابی، نداشتن مهارت کافی برای جست‌وجو از جمله مشکلاتی هستند که با فراوانی کمتری بدان‌ها اشاره شده است.

پیشنهاد‌های اجرایی پژوهش

در این قسمت با توجه به نتایج پژوهش، پیشنهادهایی ارائه می‌گردد؛ که امید است مورد توجه مسئولین دانشگاه علامه طباطبائی قرار گرفته و نقش مؤثری را در بهبود رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی ایفا کند.

از آنجا که مشورت با کتابداران و متخصصان اطلاع‌رسانی کمترین سهم را در آشنایی اعضای جامعه با منابع اطلاعاتی پیوسته ایفا می‌کند، لذا توجه اعضای هیأت علمی و مسئولین به نقش کتابداران به عنوان مشاوران اطلاعاتی و افرادی آشنا به منابع اطلاعاتی و استفاده از تجارب و دانش کتابداران که متاسفانه افراد متخصص فقط در کتابخانه مرکزی در بخشهای بسیار ابتدایی مثل میز امانت به کار گرفته شدند و برخی کتابخانه‌های دانشکده

ها از وجود نیروی متخصص کتابدار بی بهره هستند، می‌تواند نقش مؤثری را در آشنایی اعضای هیأت علمی با منابع پیوسته و همچنین اطلاع‌یابی بهینه از این منابع داشته باشد. برگزاری کارگاه‌های آموزشی در جهت آشنایی اعضای هیأت علمی با انواع منابع اطلاعاتی موجود در حوزه‌های موضوعی مختلف بصورت دوره‌ای در کتابخانه‌های دانشکده‌ها به علت مجتمع نبودن دانشگاه علامه طباطبائی در یک مکان و همچنین آموزش شیوه‌های اطلاع‌یابی از منابع مختلف، می‌تواند نقش به‌سزایی را در رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی ایفا کند.

راه‌اندازی سرویس‌هایی نظیر اشاعه‌گزینی اطلاعات^۱ و همچنین آگاهی‌رسانی جاری^۲ از سوی کتابخانه‌های دانشکده‌های دانشگاه می‌تواند تأثیر قابل توجهی را در آشنایی هر چه بیشتر اعضای هیأت علمی با منابع اطلاعاتی پیوسته داشته باشد.

امروزه نشر الکترونیکی یکی از شیوه‌های نشر و دسترس‌پذیر کردن مکتوبات می‌باشد. انتشار آثار علمی در محیط‌های مجازی و به صورت الکترونیکی سبب افزایش دسترس‌پذیری و افزایش استناد به آثار را می‌شود و در پی آن افزایش ضریب تأثیر نویسندگان را به دنبال خواهد داشت. از آنجا که نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که استفاده از نشر الکترونیکی در بین اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی جایگاه قابل توجهی را ندارد؛ لذا برگزاری کارگاه‌های آموزشی مبانی نشر الکترونیکی می‌تواند نقش مفیدی را در آشنایی هر چه بیشتر اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی با انتشار الکترونیکی در پی داشته باشد.

نتایج پژوهش نشان داد که مجلات و کتب علمی و همچنین پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن بیشترین استفاده را از سوی اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی دارند و از آنجا که اغلب اساتید از قطع اشتراک یا نداشتن اشتراک مستمر و متوالی بسیاری از منابع پیوسته دانشگاه گلایه دارند؛ لذا توجه مسئولین دانشگاه به تهیه و اشتراک این منابع ارزشمند، به خصوص اشتراک منابع پیوسته متناسب با رشته‌های تحصیلی دانشگاه از طریق ایجاد کمیته انتخاب منابع اطلاعاتی پیوسته از جمله کارآمدترین راهکارها در جهت دسترسی اعضای هیأت علمی به منابع اطلاعاتی پیوسته خواهد بود.

1. SDI: Selective Dissemination of Information
2. CAS: Current Awareness System

با توجه به این که بیشتر اعضای هیأت علمی از منابع پیوسته رایگان استفاده می کنند؛ لذا آشنایی اعضای هیأت علمی با منابع علمی رایگان موجود در اینترنت از طریق برگزاری کلاس های آموزشی، تهیه پوستر و بروشور و یا ایجاد پیوندی به منابع رایگان از طریق پرتال کتابخانه مرکزی دانشگاه ضروری می باشد.

پایین بودن سرعت اینترنت یکی از مهم ترین مشکلات اعضای هیأت علمی و (البته کلا در ایران) در دستیابی به منابع اطلاعاتی پیوسته می باشد، لذا افزایش پهنای باند اینترنت دانشگاه ضروری به نظر می رسد.

از آنجا که جست و جو در اینترنت مهم ترین راهکار اغلب اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی به منظور آشنایی با منابع اطلاعاتی پیوسته می باشد، لذا آشنایی اساتید با گروه های بحث الکترونیکی که به اشتراک و بحث در مورد مطالب جدید علمی می پردازند ضروری می باشد.

منابع

- پروینی، زهره (۱۳۸۹). بررسی رفتار اطلاع یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی در محیط وب. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.
- تصویری قمصری، فاطمه (۱۳۷۸). بررسی رفتار اطلاع یابی اعضای هیئت علمی سازمان پژوهش های علمی و صنعتی ایران و چگونگی تاثیر اینترنت بر آن. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، شیراز.
- چاودوری، جی جی (۱۳۷۹). پژوهش درباره اینترنت و بازیابی اطلاعات (ترجمه مهدی خادمیان). کتابداری و اطلاع رسانی، ۳(۳)، ۱۳۳-۱۶۱.
- خالقی، نرگس؛ سیامک، مرضیه (۱۳۸۴). آموزش مهارت های سواد اطلاعاتی. تهران، کتابدار
- خوش منش، زیبا (۱۳۷۱). بررسی نیازهای اطلاعاتی متخصصان علوم تغذیه. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- داورپناه، محمدرضا (۱۳۸۲). جست و جوی اطلاعات علمی و پژوهشی در منابع چاپی و الکترونیکی. تهران: چاپار، دبیزش.

داورپناه، محمدرضا (۱۳۸۶). *ارتباط علمی: نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی*. تهران، چاپار.

دلاور، علی (۱۳۹۱). *روش تحقیق در روان‌شناسی و علوم تربیتی*. تهران: نشر ویرایش. رایین، ریچارد ای (۱۳۸۳). *مبانی کتابداری و اطلاع‌رسانی*. مشهد: انتشارات کتابخانه رایانه‌ای.

صادق زاده وایقان، علی؛ حسن زاده، محمد؛ نجفقلی نژاد ورجوی، اعظم (۱۳۹۲). *اطلاعات و جریان اطلاعات در سازمان‌ها*. تهران: کتابدار.

کیانی خوزستانی، حسن؛ نیکنام، مهرداد؛ پیشوایی، فاطمه (۱۳۹۱). *رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی یزد. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۳(۴)، ۱۲۰-۱۳۴.

گنجی، شهلا؛ دیانی، محمد حسین؛ فروغی، فیض‌الله (۱۳۸۷). *بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشگاه رازی کرمانشاه. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۲(۴).

لاودن، کنت سی؛ لاودن، جین پی (۱۳۹۲). *فناوری اطلاعات و ارتباطات: مفاهیم و کاربردها (ترجمه حمید محسنی)*. تهران: کتابدار.

معصومی، فرناز (۱۳۷۱). *بررسی نیازهای اطلاعاتی متخصصان علوم دارویی و ارائه الگوی مناسب جهت رفع نیازهای آنان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم پزشکی ایران.

نبوی، فاطمه؛ فتاحی، رحمت‌الله؛ تجدد، نسترن (۱۳۸۶). *فناوری اطلاعات، ارتباطات و شبکه‌ها: استانداردها و پروتکل‌ها*. تهران: کتابدار.

نظری، مریم (۱۳۸۴). *سواد اطلاعاتی*. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران. نوروزی، یعقوب؛ تلخابی، مهدی؛ علیپور حافظی، مهدی (۱۳۸۹). *بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشگاه اراک در استفاده از اینترنت. علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات*، ۳(۱۰)، ۸۱-۹۱.

واعظی، رضا؛ نورافروز، علی حسین (۱۳۸۷). *مقایسه رفتار اطلاع‌یابی اینترنتی: مطالعه موردی دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه علامه طباطبایی. فصلنامه علوم مدیریت ایران*، ۳(۱۱)، ۱۰۱-۱۲۹.

یمین فیروز، موسی (۱۳۸۲). بررسی رفتار و الگوی اطلاع یابی اعضای هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد از اینترنت. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه فردوسی مشهد.

- Chowdhury, Sudatta; Gibb, Forbes; Landoni, Monica. (2011). Uncertainty in information seeking and retrieval: A study in an academic environment. *Information Processing and Management*, 47, 157-175.
- Feather, J; Sturges, P. (2003). *International Encyclopedia of Information and Library Science*. London: Routledge.
- Ge, Xuemei. (2010). Information-Seeking Behavior in the Digital Age: A Multidisciplinary Study of Academic Researchers. *College & Research Libraries*, 71(5), 435-455.
- George, Carole; Bright, Alice; Hurlbert, Terry; Linke, Erika C; Clair, Gloriana St; Stein, Joan. (2006). Scholarly use of information: graduate students' information seeking behavior. *Information Research*, 11(4).
- Prakash, S. Jeya; Kuriakose, K. Rajesh; Nirmala, P. J. (2013). Information Seeking Behaviour and Use Pattern of Faculty Members of V.L.B Group of Institutions: A Study. *International Journal of Information Dissemination and Technology*, 3(1), 67-70.
- Rupp-Serrano, Karen; Robbins, Sarah. (2013). Information-Seeking Habits of Education Faculty. *College & Research Libraries*, 74(2), 131-141.

